

FORSVARETS BYGNINGS- OG ETABLISSEMENTSTJENESTE

FORSVAR FOR NATUREN

HALK SKYDETERRÆN

NATURA 2000-RESUMÉ AF DRIFTS- OG PLEJEINDSATSEN **2012-2015**

Titel	Halk Skydeterræn, Natura 2000-resumé af drifts- og plejeindsatsen 2012-2015
Udgivelse	Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste. 2012.
Fotos	Michael Sand og Orbicon A/S
Internetversion	Resuméet kan findes i elektronisk format på www.forsvaret.dk/fbe
Layout/produktion	BUCHS AS

INDHOLD

1. INDLEDNING	4
2. RESUMÉ FRA TILLÆGGET TIL DRIFTS- OG PLEJEPLANEN	5
3. FORSVARETS AREALMÆSSIGE ANDEL AF NATURA 2000-OMRÅDERNE	6
4. FORSVARETS ANDEL AF HABITATNATURTYPER	8
5. FORSVARETS ANDEL AF ARTER	9
6. FORSVARETS NATURA 2000-INDSATS	10

1. INDLEDNING

Ca. 60 af Forsvarets arealer, heraf 20 større skyde- og øvelsesområder, indgår i større eller mindre omfang i Natura 2000-netværket. For 18 af disse terræner foreligger der drifts- og plejeplaner. Drifts- og plejeplanerne anvendes som redskab til opfyldelse af Forsvarets forpligtelse til planlægning inden for Natura 2000-områderne og andre aspekter af implementering af international naturbeskyttelseslovgivning. Teknisk sker dette ved, at Forsvaret indarbejder Natura 2000-planlægningen i drifts- og plejeplanerne på lige fod med øvrige formelle forskrifter, hvilket vil ske i forbindelse med den løbende revision af eksisterende drifts- og plejeplaner eller ved udarbejdelse af nye. I tilfælde, hvor der foreligger relativt nye drifts- og plejeplaner, vil Natura 2000-planlægningen sikres gennem tillæg til disse.

Forsvaret har inden for den fastsatte frist meddelt de relevante kommuner beslutningen om selv at udarbejde Natura 2000-planlægningen og har udarbejdet tilsva-

rende resuméer, som fremsendes til kommunerne. Resuméet består af en række kortfattede afsnit, startende med resuméet fra selve drifts- og plejeplanen. Derefter beskrives Forsvarets andel af de relevante Natura 2000-områder, dels på arealniveau og dels i forhold til naturindhold fordelt på naturtyper og arter. Til slut gives i skemaform en oversigt over målsætning og indsats i forhold til sikring af Natura 2000-værdierne. De operationelle målsætninger omsættes i planen til konkrete aktiviteter. Den samlede drifts- og plejeplan og tilhørende aktivitetskort kan findes på Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjenestes hjemmeside: www.forsvaret.dk/fbe.

Nærværende er resumé til handleplanen for Natura 2000-område Nr. 112: Lillebælt, for så vidt angår planlægningen på Halk Skydeterræn. Det fremsendes til Haderslev kommune og Naturstyrelsen.

2. RESUMÉ FRA TILLÆGGET TIL DRIFTS- OG PLEJEPLANEN

Forsvaret ejer og bruger en række skyde- og øvelsesterrener landet over. Terrænerne udgør tilsammen ca. 33.000 ha, og i alt ca. halvdelen heraf er udpeget som Natura 2000-områder og dermed underlagt de statslige Natura 2000-planer og målsætningen og indsatsprogrammet heri. Forsvaret varetager selv planlægningen, hvilket sker ved revision af drifts- og plejeplaner eller tillæg til eksisterende planer.

Nærværende er et tillæg til drifts- og plejeplanen for Halk Skydeterræn, (i det følgende også benævnt alene som Halk), og gælder således planlægningen for Natura 2000-område. Nr. 112. Lillebælt.

Halk lejes af Forsvaret. Kun en mindre del af Natura 2000-området udgøres af Halk, og forvaltes således af Forsvaret. Natura 2000-området udgør med sine 35.043 ha en meget stor del af Lillebælt, heraf er Forsvaret ansvarlig for forvaltning af ca. 36 ha på Halk. Halk ejes af lodsejerlauget I/S Halk Søndermade, der benytter området som græsningsareal.

Den vigtigste naturtype på Halk er surt overdrev. Udpenningsgrundlaget for Fuglebeskyttelsesområdet F47 repræsenterer mange fuglearter, der fouragerer og yngler i området omkring Halk. Hertil kommer en række særligt beskyttede arter, de såkaldte Bilag IV -arter. Til det håndterer tillægget øvrige udvalgte temaer, herunder ikke mindst publikumshensyn, der har stor betydning for Halks status som vigtigt naturareal.

Forsvaret, herunder Halk, har som statslig lejer et stort medansvar for at bevare den biologiske mangfoldighed, herunder at sikre gunstig bevaringstilstand for alle udpegede naturtyper og arter. I området findes bl.a. naturtypen surt overdrev, som er højt prioriteret internationalt. Samtidig er Halk af betydning for Forsvarets personeluddannelse og der knytter sig en række rekreative interesser til arealerne.

Der er igennem en årrække gennemført omfattende naturpleje på arealerne ved Halk. Dette er sket med henblik på sikring af netop de værdifulde naturtyper og tilknyttede arter. Den hidtidige drifts- og plejeindsats er evalueret i forhold til opfyldelsen af Natura 2000-målene, og det vurderes overordnet, at fortsat pleje, som allerede gennemført og videre planlagt, kombineret med en justering af græsningstrykket, formindskelse af forstyrrelser m.v. vil kunne bidrage meget væsentligt til at opnå Natura 2000-målene. Disse initiativer kombineret med den igangværende og planlagte indsats vil ydermere sikre målopfyldelsen og områdets økologiske funktionalitet for Bilag IV -arterne.

Forsvaret konkluderer overordnet, at den planlagte plejeindsats kan kombineres med en fastholdelse af Halk som uddannelsessted, når der sikres fortsat militær adgang og brug af arealerne.

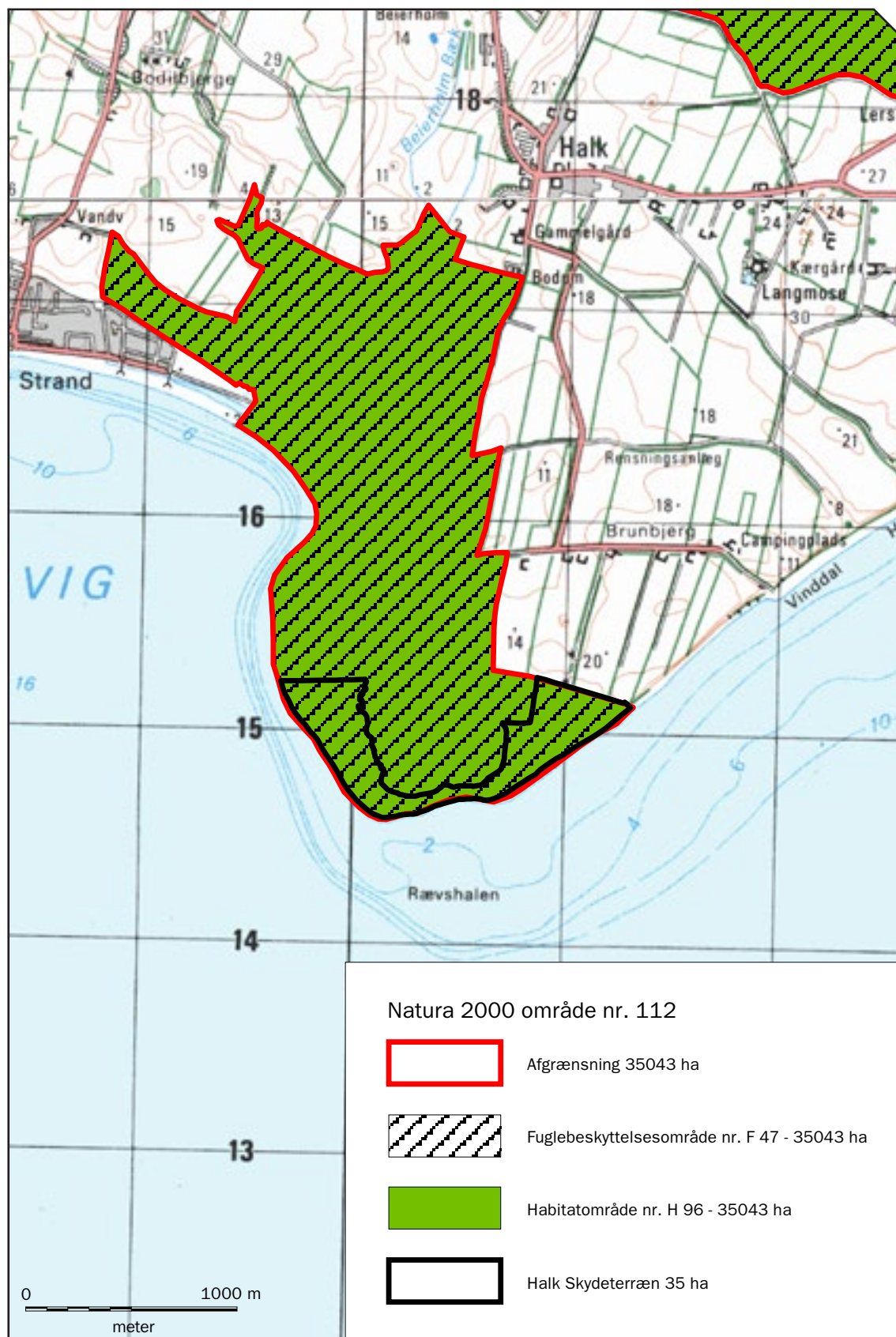
Plantillægget er vedtaget maj 2012 og et resumé tilgår Haderslev Kommune og Naturstyrelsen.

3. FORSVARETS AREALMÆSSIGE ANDEL AF NATURA 2000-OMRÅDET

Halk Skydeterræn er beliggende i Natura 2000-område nr. 112 Lillebælt. Der er et arealmæssigt overlap på 35,7 ha, hvor overdrevsarealerne i områdets østlige del sammen med strandengene ved Halk Nor udgør de vigtigste områder for de naturtyper og arter, der udgør

udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området. Den geografiske sammenhæng mellem terrænet, Natura 2000-område og de underliggende habitat- og fuglebeskyttelsesområder fremgår af Figur 3-1.

Figur 3-1. Halk Skydeterræns geografiske udbredelse i forhold til Natura 2000-området.

4. FORSVARETS ANDEL AF HABITATNATURTYPER

Tabel 4-1 viser de 3 naturtyper på Halk Skydeterræn, der indgår som udpegningsgrundlag for habitatområde nr. 112. Det ses, at Halk frem for alt bidrager til Natura 2000-områdets overdrevsnaturtyper, hvor ca. 20 % af den samlede forekomst af surt overdrev ligger på ter-

rænet. Strandeng og grå/grøn klit forekommer i mindre grad. Alle habitatnaturtyper forekommende på Halk Skydeterræn er fastsat til prognosen ugunstig eller vurderet ugunstig blandt andet p.gr.a. næringsstofftilførsel.

Nummer	Navn	Kortlagt areal (ha) i H96	Kortlagt areal (ha) på Halk Skydeterræn
6230	Surt overdrev	79,2	16
1330	Strandeng	726	7,48
2130	Grå/grøn klit	51	1,56

Tabel 4-1. Habitatnaturtyper på Halk Skydeterræn angivet med nummer, navn samt areal i Habitatområdet og på selve terrænet.

5. FORSVARETS ANDEL AF ARTER

Ingen af arterne på habitatområdets udpegningsgrundlag anses som relevante i forhold til forvaltningen af arealerne ved Halk. Flere af fuglebeskyttelsesområdets udpegede arter skønnes at have stor relevans på Halk Skydeterræn.

Der er tilknyttet et betydeligt antal fuglearter, herunder både ynglende arter men også arter, der anvender området som fouragerings lokalitet. Der er tale om i alt 15 fuglearter se Tabel 5-1.

Art	Kriterium	Bestand F47	Bestand Halk
Sangsvane	T	466 T	435 T
Bjergand	T	100 T	170 T*
Edderfugl	T	22.025 T	4200 T
Hvinand	T	1268 T	398 T
Toppet skallesluger	T	764 T	59 T / 3 Y
Havørn	Y	0 par Y	0 Y
Rørhøg	Y	7-9 par Y	1 Y** / 2 T
Engsnarre	Y	0 par Y	0 Y
Plette rørvagtel	Y	0-1 par Y	0
Klyde	Y	12-15 par Y	12 Y
Brushane	Y	0 par Y	0
Fjordterne	Y	15-25 par Y	2 Y
Dværgterne	Y	2-3 par Y	2 Y
Havterne	Y	130-140 par Y	70 Y
Mosehornugle	Y	0-1 par Y	0

Tabel 5-1. Fuglearter, der udgør udpegningsgrundlaget for F47. Y= ynglende fugle og T = trækkende fugle. *) data fra F47, stammer fra primært fra NOVANA-undersøgelserne, mens data fra Halk primært er data fra Dansk Ornitologisk Forening indsamlet af lokale ornitologer. Der kan derfor godt være observeret flere fugle på Halk end i hele F47.

**) angiver, at der ikke er redested på Halk Skydeterræn, men at terrænet fungerer som et vigtigt fourageringsområde. Data stammer fra basisanalysen for Natura 2000-planen og for forekomster på Halk fra Dansk Ornitologisk Forening (data fra de sidste 10 år). De anførte værdier for Halk er det højeste antal observeret i 10 års perioden. Fugle der udviser yngleadfærd er også medtaget som ynglefugle. (Fyns Amt 2006, dofbasen 2011)

6. FORSVARETS NATURA 2000-INDSATS

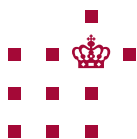
Der er opstillet en række kort- og langsigtede målsætninger for den fremtidige drift og pleje af terrænet. Målsætningerne er opstillet og fordelt på en række strategiske, taktiske og operationelle mål indenfor emnerne militæranvendelse, naturbeskyttelse og pub-

likumshensyn. De operationelle mål er at opfatte som den konkrete indsats, der udspecificeres i plantillæggets aktivitetsafsnit. Der er opstillet mål for Natura 2000-indsatsen i perioden 2012-2015. Disse fremgår af tabel 6-1.

Strategisk	Taktisk	Operationel
Natura 2000 Halk bidrager i videst muligt omfang til sikring af Natura 2000-område Nr. 112's økologiske integritet. Naturtyper og arter skal have en gunstig bevaringsstatus. For naturtyper og for arters levesteder, der er vurderet til natur I eller II og gunstig prognose skal udviklingen i areal og tilstand være stabil eller i fremgang. For naturtyper og arters levesteder, der er vurderet til naturtilstand III-V og/eller ugunstig prognose, skal udviklingen i naturtilstand være i fremgang, således at der opnås naturtilstand I-II og gunstig bevaringsstatus, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed dertil. Det samlede areal af naturtypen/levesteder skal være stabilt eller i fremgang, hvis naturforholdene tillader det. For naturtyper og arter uden tilstandsvurderingssystem og/eller med en ukendt prognose er målsætningen gunstig bevaringsstatus.	Samlet for Halk Skydeterræn søges artsindeks for overdrev og strandeng med flere karakteristiske overdrevs- og strandengsarter forøget. 1330 Strandeng søges stabil eller i fremgang. 6230 Surt overdrev sikres en optimal ekstensiv drift og pleje så der skabes fremgang i artsindekset. 2130 Grå/grøn klit sikres fremadrettet en god prognose. Sangsvane skal sikres bedre rastemuligheder og forstyrrelsesgraden mindskes. Bjergand, edderfugl, hvinand og toppet skalleslugersikres gode rastemuligheder, så der opnås god status og prognosen forbedres. Rørhøg og havørn har Halk Skydeterræn som et vigtigt fourageringsområde. Der skal sikres bedre fourageringsmuligheder for begge arter i kraft af flere ynglende og rastende fugle på Halk. Klyde, dværgterne, fjordterne og havterne sikres bedre ynglemuligheder ved formindskelse af forstyrrelser. Påvirkning af målsatte naturtyper fra invasive plantearter afværges i videst mulige omfang. Prædation fra invasive dyrearter og ræv på målsatte jordrugende fuglearter afværges i videst mulige omfang.	Afsøgning af muligheder for at justere græsningstryk og græsningstidspunkt. Fortsat afgræsning af strandengen, og mulighederne for at forøge græsningstrykket fra 2012, afsøges lokalt. Fortsat afgræsning af overdrev og grå/grøn klit og mulighederne for at formindske græsningstrykket og senere afgræsningstidspunkt fra 2012, afsøges lokalt. Udbygning af læhegn, til 0,8 ha senest 2015. Formindskelse af slid ved at undlade kørsel uden for spor. Fugle sikres mod forstyrrelser ved i yngleperioder at lukke strandengene af for publikum og ved mere intensiv afgræsning af strandengene, fra 2012. Rynket rose bekæmpes ved slåning og opgravning. Bekæmpelse af mårhund og mink iværksættes på hele terrænet. Ræv reguleres igennem jagt.

Tabel 6-1. Målsætningen for Natura 2000-indsatsen på Halk Skydeterræn.

FORSVARETS BYGNINGS- OG ETABLISSEMENTSTJENESTE

Har du lyst til at læse mere?

Scan koden med din smartphone og hent drifts- og plejeplanen på forsvarrets hjemmeside.

Forsvar for naturen

Forsvarets skyde- og øvelsesterræner anvendes til militær uddannelse, men samtidig udgør arealerne nogle af de største og bedst bevarede naturområder i Danmark.

Sammenlagt forvalter Forsvaret 33.000 ha enestående natur, hvor den militære benyttelse går hånd i hånd med værdifulde danske naturtyper og arters beskyttelse. Mange militære arealer er i perioder åbne for publikum, så også offentligheden kan besøge og opleve de unikke naturarealer.

I samarbejde med Miljøministeriet har Forsvaret udviklet et særligt koncept for udarbejdelse af drifts- og plejeplaner for terrænerne. Igennem planerne sikrer Forsvaret en passende afvejning mellem militære uddannelsesmæssige behov, naturbeskyttelse og offentlighedens adgang. Information om Forsvarets naturforvaltning kan findes på www.forsvaret.dk.

